

**Biblija – Stari Zavjet 2022./2023.
ponedjeljak 8:15, srijeda 8:15,
ECTS 6, dvorana 101**

Mudrosne knjige (i Psalmi)

Biblija – Stari Zavjet 2022./2023.
ponedjeljak 8:15, srijeda 8:15,
ECTS 6, dvorana 101

Biblijia – Stari Zavjet

Temeljni religijski i religiološki dokument

amdg.ffrz.hr

→ Nastava: FFRZ

→ Biblijia – Stari zavjet

**Biblija – Stari Zavjet 2022./2023.
ponedjeljak 8:15, srijeda 8:15,
ECTS 6, dvorana 101**

Mudrosne knjige i Psalmi

**Poklad biblijske mudrosti
u jezgri SZ-a**

Povijest Kanona

- “proto-kanon“ – prvi, 3 dijela
- תורה – *Tôrâ* = Zakon (Pouka)
- נביאים – *Nebi'îm* = Proroci
 - Od Jš (– 2 Kr) do (Iz –) Mal
- כתובים – *Ketubîm* = Spisi
 - Rut, “mudrosne”, Ezr/Neh, Dn, Ljet
- “deutero-kanon”
- Nov jezik: prijevod na grčki
- Nov raspored (“logički” i kronološki)
- Nove knjige: 7 knjiga
 - Tob, Jdt, 1 i 2 Mak, **Mudr, Sir, Bar**

JewishEncyclopedia.com

ΓΕΝΕΣΙΣ.

ἘΝ δρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ἡ γῆ ἦν ἀδρατὸς μᾶλις δεκαστεκάντος, καὶ σκότος ἔπειρος ἀβύσσους καὶ πνεῖμα θεοῦ ἐπεφύρετο ἕπειρος τοῦ ὕδατος. Καὶ πέμψας ὁ Θεὸς γεννθήτω φῶς· καὶ ἤγεντο φῶς. Καὶ εἶπεν Θεὸς τὸ φῶς, ἐπι καλέσ· καὶ διεχύρωσεν ὁ Θεὸς διὰ μάστον τοῦ φωτὸς, καὶ ἀνὰ μάστον τοῦ σκότους. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς φῶς ήμέραν, καὶ σκότον ησπέραν, καὶ ἤγεντο

Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς μὲν ιστον διαχωρίζειν τὸν φωτόν τοῦ φωτὸς. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς διὰ μάστον τοῦ φωτὸς μάστον τοῦ σκότους. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ στεριώτερον οὐρανὸν καὶ εἶπεν οἱ Θεοὶ διὰ μάστον τοῦ φωτὸς ησπέραν, καὶ ἤγεντο ησπέρα, καὶ ἤγεντο πρωΐ, ημέρα δευτέρα.

LXX

Mjesto u Kanonu

- Mudrosne knjige danas?
- **Sredina!** – iz Septuaginte
 - Prošlost – sadašnjost – budućnost
- **Spisi:**
 - Psalmi, Job, Mudre izreke, Pjesma nad pjesmama, Propovjednik
 - = molitva, patnja, odgoj, ljubav, korist
- **LXX:**
 - Knjiga Mudrosti, Knjiga Sirahova = povijest
- **7 knjiga u središtu Staroga zavjeta**
 - LXX i Vg: Job prije Psalama, Propovjednik prije Pj
 - U HB Psalmi na početku, a Pj prije Prop

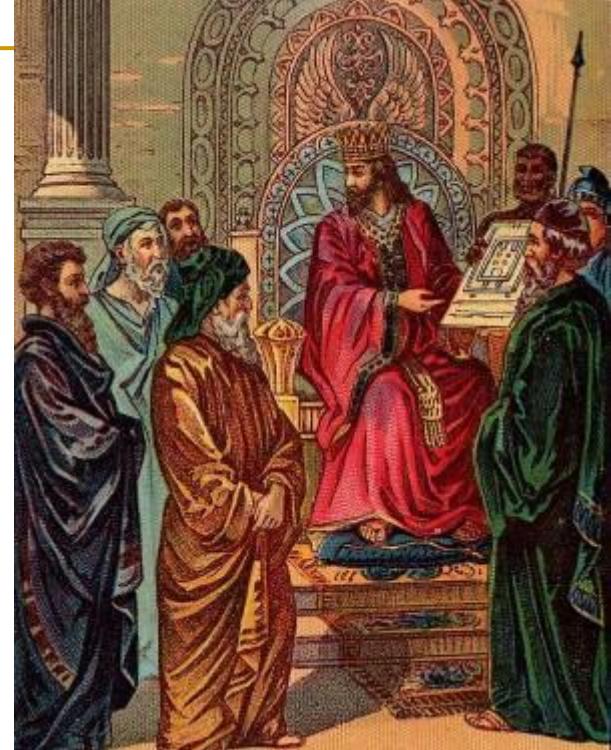
Pouka u dijalogu

- *Pedagoški početak:*
Knjiga Mudrosti!
 - Ustroj biblijske mudrosti:
- **“Poslušaj, sine moj!”**
 - Izvor u Izl 13,14 i Pnz 6,20s
- **“Odgovori sinu!”**
 - “יהוה nas je izveo jakom rukom” (Izl 13,14; Pnz 6,21)
 - תורת Tora = Pouka
- **Tko poučava u Izr 1,8; 6,20; 31,1?**
 - Pouka oca, naputak majke (Izr 1,8)
 - Zapovijedi oca, nauk majčin (Izr 6,20)
 - Majka poučavala kralja (Izr 31,1)

Mudrac i mudrost

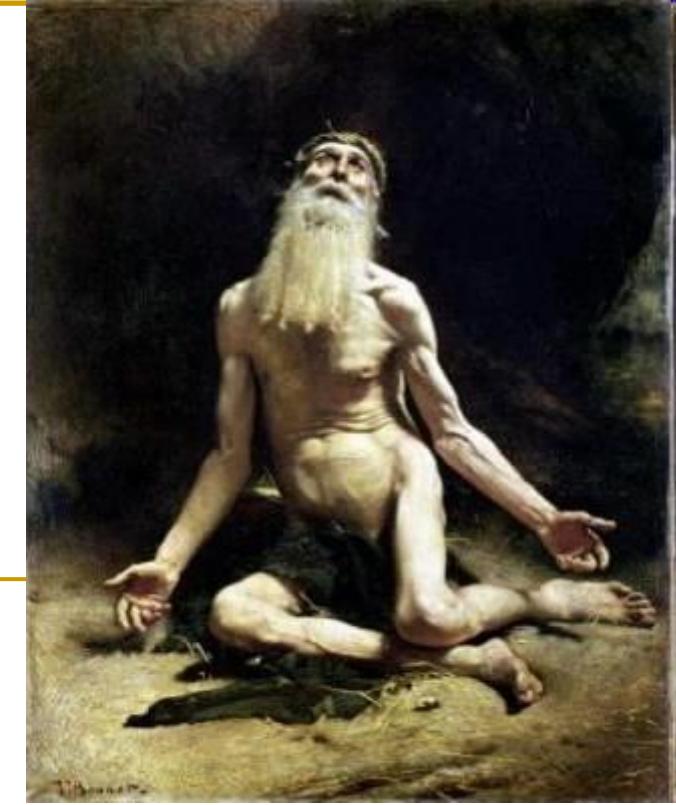
- Mudrac u Izr 1,1, Pj 1,1, Prop 1,1?
- **Salomon, sin Davidov, kralj (Izr 1,1)**
- **Salomonova pjesma (Pj 1,1)**
- **Davidov sin, kralj (Prop 1,1)**
 - **Molitva u 1 Kr 3,6-9:**
 - **לְבַשׁ מֵעַד** *leb šomé'a* ‘“srce koje sluša” (1 Kr 3,9)
 - **Kako su nastale knjige prema Izr 25,1?**
- **Ezekijina akademija – prikupili**

Biblija – Stari Zavjet 2022./2023.
ponedjeljak 8:15, srijeda 8:15,
ECTS 6, dvorana 101

Knjiga o Jobu

*Pravednik-patnik
u potrazi za Božjim
odgovorom*

Leon Bonnat, Job The Lilith Gallery of Toronto

Tko je Job

- Job 1,1:
 - Neki čovjek iz zemlje Us (Post 22,21; Tuž 4,21) imenom Job אִיּוֹב 'ijjôb
 - = “Gdje je otac?” 'ajja- 'abu (akad.); hebr. “učiniti neprijateljem”
 - Sin istoka (1,3)
 - + Noa i Daniel (Ez 14,14)
 - Ljudske teme kao Post 1-11
 - יהוה u Job 1,21; 12,9
 - “יהוה dao, uzeo” (1,21)
 - “ruka Božja (KS)” 12,9
“ruka Gospodnja” (Šarić)

- Prema djeci (1,5)?
 - Paljenice za 7 sinova
- karakter u 1,1.8; 2,3?
 - čestit, pošten (osobni integritet),
 - prav,
 - bogobojazan,
 - kloni se zla (1,1.8; 2,3)
- + Božji sluga (1,8; 2,3)

Uvod – zemaljski

- Jobovska zla (1,14.16.17.19)
 - Sluge i krupna stoka (1,14)
 - Sluge i sitna stoka (16)
 - Sluge i deve (17)
 - Djeca (19)
- Novo stanje sažeto u 1,21:
 - Gol (Job 1,21 – Post 3,10)
 - bez stoke, pastira, djece
- Prva Jobova reakcija u 1,20-22:
 - žalost,
 - klanjanje Bogu,
 - *blagoslov* (usp. Post 12.14)
- Novo zlo u 2,7?
 - Bolest, osobni život
- Središnje pitanje u 2,9?
 - Jobova žena:
Još u čestitosti? (2,9)
 - *Kakva korist?* (Prop 1,3)
- Bez žene – sam
(usp. Post 2s)

Gornja pozornica

- nebesko vijeće: npr. יהוה u 1,8?
- “*sluga moj Job...*”
- שָׁטָן Šāṭān Protivnik u 1,9?
- “Zar se *uzalud* boji Boga?”
 - חַנְמ h̄inam (1,9) → *Uzalud* izazvao (2,3)
 - Kakva mu korist? (Prop 1,3)
- Čija *ruka* u 1,11s; 2,5s? U čijoj *vlasti*?
- Izazov: “*Pruži ruku*” 1,11; 2,5
 - = Božja ruka – Satan govori o Božjoj vlasti
- 3x “U tvojoj je ruci” 1,12 (2x); 2,6 – Božji govor
 - = stanje stvari (usp. Post 3)

Zemaljski razgovori

- tri kruga – Job 3-31
 - prijatelji: 2,11
– koliko, odakle, nakana?
- Elifaz, Bildad, Sofar
 - međunarodni,
dolaze *utješiti* (2,11)
 - *Prije razgovora u 2,13?*
- Šute, na zemlji, 7 dana (2,13)
 - *Tko počinje razgovor (c3)?*
- Job prvi progovara c3
 - *Što čine prijatelji, npr. 5,7*
- optužbom množe patnju
(npr. “čovjek rađa muku” 5,7)
- Bez argumenata od c26

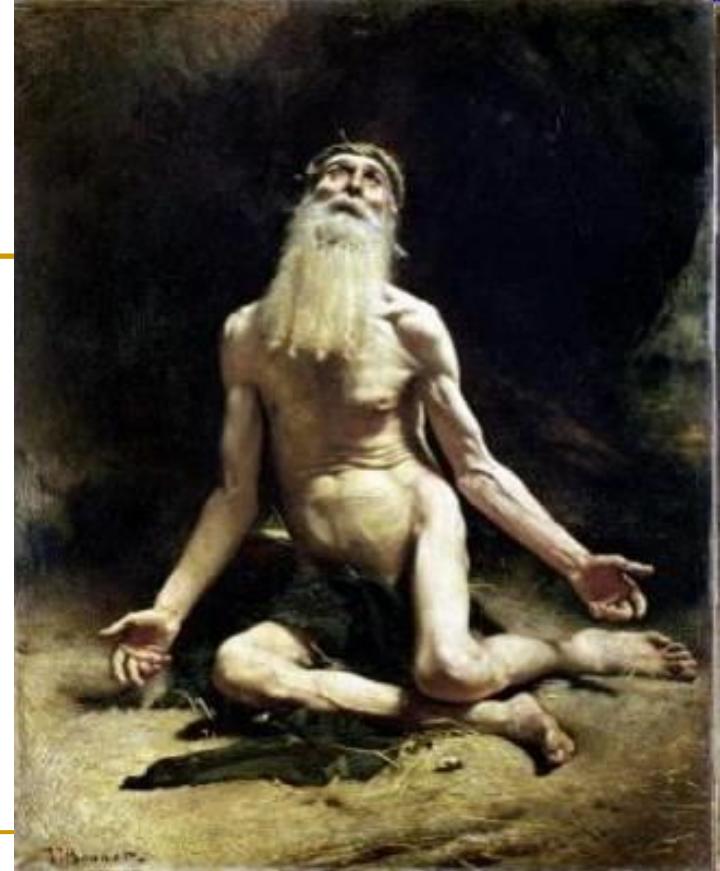
Ilja Repin. *Job i prijatelji* 1869. Ulje na platnu.
The Russian Museum, St. Petersburg

- Job 32-37:
 - Elihuov monolog
 - Dvije pozornice spaja molitva npr. 7,17
 - Što je čovjek da ga toliko *ti cijeniš*, da je srcu *tvojem* tako prirastao
 - Upravni govor – hebrejska poezija

Job u razgovoru s Bogom

Job 38,1–42,6

Leon Bonnat, Job The Lilith Gallery of
Toronto

Višestruk Božji odgovor

- **1) Prvi odgovor 38,1–42,6**
 - Tko govori u 38,1; 40,1; 40,6?
- **“i odgovori יהוה Jobu” (38,1; 40,1; 40,6)**
 - Tko govori u 40,3; 42,1?
- **“i odgovori Job” (40,3; 42,1)**
 - Kako Job odgovara poslije 39,30; u 40,4; 42,4?
- **Šutnja →**
- → Volja za šutnjom:
“ruku na usta” (40,4)
- → Poučljivost: “pouči me!” (42,4)

Lord answering Job out of the whirlwind,
BLAKE, William (1805-06), Akvarel,
Morgan Library, New York

- **2) Kome i kako Bog govori u 42,7–9?**
- **Elifazu**
- negativna procjena

Konačan odgovor

- 3) u 42,10-17: Epilog
- vanjski preokret (42,10):
שׁוּב שׁבוֹת *šub šebut*
“preokrenuti sudbinu”
 - povijesno iskustvo Izraela:
usp. 8x Jr 29,14; 30,3.18;
31,23; 32,44; 33,7.11.26
 - *Koliko dugo Job živi (42,16)?*
- 140 godina (42,16)
 - *U kakovom je stanju Job u 42,6?*
- još uvijek u prahu i pepelu
 - *Na kojoj je “pozornici” Job od 38,1?*
- nebesko vijeće, gornja pozornica

Jobova utjeha

- Osjećaj u 42,6?

- “Kajem se” (?)
- **נִחַם niham** ražaliti se – utjeha?
 - Usp. 2,11; 7,13; 16,2; 21,34; 29,25; 42,11:
- prijatelji žele utješiti Joba (2,11)
- nadao se utjehi od ležaja (7,13)
- prijatelji ga ne mogu utješiti (16,2; 21,34)
- bio je drugima utjeha (29,25)
- rodbina naknadno tješi (42,11)
 - Ukupno 7x

Jan Lievens, Job on the Dunghill, 1631

Jobovo oko

- **‘ênî עיני “moje oko (oči)”**
16,20 ⇔ 42,5
 - pred Bogom sa suzama (16,20)
 - Š., KS: “suze moje”
 - sada ga vidi (42,5)
- **Moje oko + ראה ra’â “vidjeti”:**
 - Čežnja u 19,27?
- **“Njega ču gledati, svojim očima...”**
 - Ostvarenje u 42,5?
- **“sada te oko moje vidi” (42,5)**

